

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

*III Міжнародні науково-практичні читання
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського
6 – 7 березня 2019 року*

Київ -2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ВСЕУКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА СПІЛКА
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

СУЧАСНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА

ВИПУСК III

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародних науково-практичних читань
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського**

***НПУ імені М.П. Драгоманова
КИЇВ – 2019***

УДК 371.134:78

Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. Випуск III /Укл.: доктор пед. наук, проф. А.В. Козир. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 374 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 10 від 22 червня 2019р.).

Л.В. Чинчева

доцент кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування, факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
НПУ імені М.П. Драгоманова

РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Проведене теоретико-методологічне дослідження проблеми формування диригентсько-хорової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі педагогічної практики свідчить про необхідність нового підходу до розробки поетапної методики її формування. Практика хорового співу здебільшого передбачає передачу досвіду учням безпосередньо від учителів, майстрів вокально-хорового мистецтва. Це і пояснює підвищений інтерес студентів до співацького навчання, їх прагнення долучитись до вивчення практичного досвіду та унікальних традицій багатоголосного співу, що мають глибинні корені й міжнародне визнання.

Експериментальна програма дослідження на констатувальному етапі мала на *мети* визначити реальний стан готовності майбутніх учителів музики до педагогічної практики й передбачала виконання наступних завдань: здійснити аналіз навчальної документації (навчально-методичних комплексів і навчальних програм, індивідуальних планів і робочих програм студентів з індивідуальних та групових дисциплін, кваліфікаційних вимог до проходження педагогічної практики та фахової підготовки вчителів музично-педагогічного напрямку, модульних, залікових та екзаменаційних відомостей); обґрунтувати критерії та показники досліджуваного феномена; розробити діагностичну методику дослідження диригентсько-хорової підготовленості студентів до педагогічної практики; визначити рівні диригентсько-хорової компетентності студентів на педагогічній практиці.

Для вирішення поставлених завдань нами була розроблена методика констатувального експерименту, яка включала низку методів емпіричного дослідження: спеціальні та довготривалі спостереження за змістом і ходом навчально-виховного процесу; аналіз, контроль й об'єктивність оцінки способів навчання; тестування; виконання творчих завдань; тестів діяльності; бесіди та інтерв'ювання, які проводились серед студентів, викладачів фахових дисциплін та методистів педагогічної практики; експертні оцінки фахівців даного профілю, методи кількісної та якісної обробки результатів [1; 2; 3; 4].

З метою виявлення рівнів сформованості диригентсько-хорової компетентності майбутнього вчителя музики у процесі педагогічної практики, завдання констатувального експерименту полягало у розробці й обґрунтуванні критеріально-показникової системи оцінювання досліджуваного педагогічного явища. На основі розробленої критеріально-показникової системи оцінювання досліджуваного феномена, було впроваджено поетапну діагностичну методику визначення рівнів сформованості диригентсько-хорової компетентності майбутнього вчителя музики у процесі педагогічної практики, яка містила комплекс діагностичних зрізів, що включали наступні методи експериментального дослідження: педагогічні спостереження, тести, опитування, творчі завдання, написання есе-анотацій, математичні методи обробки отриманих даних, тощо. Це дало змогу визначити рівні диригентсько-хорової компетентності студентів – низький, середній, високий.

I рівень – низький (початковий). До нього ми віднесли студентів, які не мали навіть початкової диригентсько-хорової підготовки в структурі майбутнього учителя музики (базова освіта – музична школа). У студентів цього рівня занижений мотиваційний компонент диригентсько-хорової підготовки: проявляється слабкий інтерес до диригентсько-хорової діяльності (переважає інтерес до інструментальної і вокальної діяльності); студенти не виявляють особистісної потреби в опануванні хормейстерською діяльністю; спостерігається інертність до роботи з дитячим хоровим колективом.

Когнітивно-фаховий компонент – проявляється пасивність до набуття диригентсько-хорової компетентності – теоретичних і методичних знань та понятійно-термінологічної бази знань з диригентсько-хорового мистецтва і дитячого вокально-хорового виконавства. Діяльнісно-рефлексивний компонент характеризується задовільним володінням художньо-мануальною технікою та вмінням підбирати відповідні диригентські рухи для художньо-емоційного відтворення хорових творів; занижені здібності до керівництва дитячим хоровим колективом. Творчо-самостійний компонент погано розвинений і недостатньо проявляється здатність до творчо-художньої інтерпретації хорових творів та здатність до самоаналізу і вміння творчо застосовувати набутий компетентісний досвід.

II-й рівень – середній. До нього ми віднесли студентів, які мали початкову диригентсько-хорову освіту майбутнього учителя музики, (випускників музично-педагогічних відділень педучилищ, педагогічних коледжів). Мотиваційно-цілеспрямований компонент диригентсько-хорової компетентності виражається: нестійким інтересом саме до диригентсько-хорової діяльності (більше на теоретичному, вербальному рівні), проявляється у тих випадках коли навчальні завдання цікаві і добре опановуються; ступінь особистісної потреби у диригентсько-хоровому самовдосконаленні недостатньо емоційно виразна і переконлива; слаборозвинена цілеспрямованість до роботи з дитячим хоровим колективом. Когнітивно-фаховий компонент характеризується поверховими теоретичними знаннями в галузі хорового диригування (хаотичність знань та слабка їх дієвість) і обмеженим фаховим тезаурусом, понятійно-термінологічним словником та встановлення зв'язків між ними; використання диригентсько-хорового досвіду в навчально-дієвих формах здійснюється частково, потребує певної стимуляції з боку викладача; здатність до керівництва дитячим хоровим колективом не достатньо виразна, потребує додаткових інструкцій з боку викладача. Діяльнісно-рефлексивний компонент характеризується обмеженим

володінням художньо-мануальною технікою і вмінням вільно підбирати відповідні диригентські рухи для відтворення хорових творів; здатність до керівництва дитячим хоровим колективом недостатньо розвинена. Творчо-самостійний компонент – здатність до творчо-художньої інтерпретації хорових творів і до самоаналізу та самореалізації отриманих знань проявляється тільки до творів з нескладною драматургією; творча уява і фантазія потребують інтенсифікації (посилення продуктивності, дієвості, збільшення напруженості); креативні й праксеологічні здібності динамічно рухливі; творче застосування набутого компетентісного досвіду в різних презентативних формах хоч і викликає певні утруднення, що вимагає внесення коректив і додаткових інструкцій з боку викладача.

III-й рівень – високий. До нього входили студенти, що мали спеціальну диригентсько-хорову підготовку, випускники диригентсько-хорових відділень музичного училища, спеціальної музичної десятирічки, кращі випускники музично-педагогічних відділень педучилищ. Мотиваційно-цілеспрямований компонент диригентсько-хорової компетентності виражається: у посиленому, стійкому інтересі до диригентсько-хорової діяльності, ці студенти вважають диригентсько-хорову діяльність найбільш важливою справою життя (“мрія всього життя”), що проявляється у особистісній потребі самовдосконалювати свої фахові знання (читання додаткової літератури з хорового диригування та керування дитячими хоровими колективами відвідуванні концертів та репетицій професійних і дитячих хорових колективів); вони вважають цей вид діяльність головним джерелом і засобом існування; проявляють себе як соціально активні особистості, які мають сталу потребу і особистісно-обумовлену установку на постійне фахове зростання; бажання переносити нові знання та творчо їх переосмислювати в процесі роботи з дитячим хоровим колективом. Когнітивно-фаховий компонент характеризується достатньою теоретичною підготовленістю до практичної диригентсько-хорової діяльності (системністю і ґрунтовністю диригентсько-хорових знань та їх дієвістю),

переважає використання фахових знань, умінь в навчально-дієвих формах за зарані спланованою схемою, моделлю. Діяльнісно-рефлексивний компонент характеризується вільним володінням художньо-мануальною технікою і вмінням вільно підбирати відповідні диригентські рухи для художньо-виразного відтворення хорових творів; наявність вміння переносити технічні і художні диригентсько-виконавські прийоми, методи, методики роботи з дитячим хором у особистий практичний досвід; стійке цілеспрямоване бажання працювати з дитячим хоровим колективом; студент може самостійно організувати дітей для продуктивної вокально-хорової діяльності, створювати цікаві навчально-пошукові ситуації. Творчо-самостійний компонент характеризується високою ступеню розвитку: творчої активності і ініціативності, креативними і праксеологічними здібностями студентів, творчий потенціал реалізується в повній мірі; ступінь розвитку творчої уяви і фантазії відрізняється вмінням художньо-емоційного сприймання та творчого переосмислення, що виражається у виконавській інтерпретації художньо-образного задуму композитора; студенти цього рівня здатні до самоаналізу та самореалізації, творчо застосовувати набутий компетентісний досвід та здійснювати педагогічну імпровізацію у різних навчально-дієвих формах; встановлювати дієві творчі контакти в процесі роботи з дитячим хором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козир А.В. *Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія, 2008. - 375с.*
2. Смирнова Т.А. *Теорія та методика диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах: психолого-педагогічний аспект: ХНПУ імені Г. Сковороди.- «Видавництво Ліхтар», 2008. - 445 с.*
3. *Психологические тесты для профессионалов /авт. и сост. Н.Ф.Гребень. – Минск: Соврем. школа, 2007. – 496 с.*
4. *Психологические тесты в 2-х т. /под ред. А.А. Карелина. – М.: ВЛАДОС, 2003. – Т. 1. – 312 с.*